

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/33/2019
Identifikačné číslo spisu: 7817202879
Dátum vydania rozhodnutia: 22.08.2019
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7817202879.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci spôsobilosti na právne úkony W. I., narodenej X. júna XXXX, bývajúcej v L., zastúpenej JUDr. Máriou Ďurajovou, advokátkou v Rožňave, Námestie 1. mája 11 a Bc. S. O., zamestnankyňou Nemocnice s poliklinikou sv. Barbory v Rožňave ako procesnou opatrovníčkou, na návrh W. J. narodenej XX. novembra XXXX, bývajúcej v L. a zastúpenej JUDr. Erikou Simanovou, advokátkou v Rožňave, Edelényska 2027/3, o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony, vedenej Okresným súdom Rožňava pod sp.zn. 7Ps/11/2017, o dovolaniach W. I. proti uzneseniam Krajského súdu v Košiciach z 22. mája 2018 sp.zn. 8Co/14/2018 a z 26. októbra 2018 sp.zn. 8 Co 66/2018, takto

rozhodol:

Dovolania o d m i e t a .

Žiadna z účastníčok nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Rožňava (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) uznesením z 27. októbra 2017 č.k. 7Ps/11/2017-46 rozhodol, že súdny znalec MUDr. Pavol Džodla, MBA, Psychiatrická liečebňa Samuela Bluma Plešivec nie je vylúčený z podania znaleckého posudku vo veci. Mal za preukázané, že v danom prípade námietka zaujatosti Márie Novákovej voči súdom ustanovenému znalcovi nebola dôvodná.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež len „odvolací súd“) odvolanie W. I. proti takémuto uzneseniu súdu prvej inštancie uznesením z 22. mája 2018 sp.zn. 8Co/14/2018 odmietol podľa § 386 písm. c/ Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z.z. v znení zákona č. 87/2017 Z.z. a dnes už i zákona č. 350/2018 Z.z., ďalej tiež len „C.s.p.“) z dôvodu, že odvolanie smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému zákon odvolanie nepripúšťa.

3. Súd prvej inštancie následne ďalším uznesením z 20. júna 2018 č.k. 7Ps/11/2017-139 zmenil svoje uznesenie z 21. augusta 2017 č.k. 7Ps/11/2017-24 (inak práve to uznesenie, ktorým bol - o.i. - za znalca ustanovený MUDr. Pavol Džodla MBA, pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) tak, že nariadil vo veci znalecké dokazovanie súdnym znalcom

JUDr. MUDr. Jánom Uhrinom, Psychiatrické oddelenie Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach.

4. Odvolací súd i v tomto prípade, a to uznesením z 26. októbra 2018 sp.zn. 8Co/66/ 2018 odvolanie W. I. odmietol ako neprípustné (i tentoraz podľa § 386 písm. c/ C.s.p.).

5. Proti obom takýmto uzneseniam odvolacieho súdu podala W. I. (ďalej tiež len „dovolaiteľka“) dovolania, v oboch prípadoch vyvodzujúc ich prípustnosť z § 420 písm. f/ C.s.p. Dovolanie podaným 7. augusta 2018 proti uzneseniu odvolacieho súdu z 22. mája 2018 sp.zn. 8Co/14/2018 namietala, že bola poučená súdom o možnosti podať odvolanie, pričom súd prvej inštancie od začiatku konania postupoval tak, že jej upieral uplatňovať jej procesné práva (tým, že na začiatku konania nariadil znalecké dokazovanie bez toho, aby najprv vyslúchol osobu, o ktorej spôsobilosti sa koná, a tiež nevypočul ošetrujúcu lekárku). V dovolaní podanom 14. novembra 2018 proti uzneseniu odvolacieho súdu z 26. októbra 2018 sp.zn. 8Co/66/ 2018 potom namietala, že odvolací súd nesprávne odmietol jej odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie, pretože podľa nej išlo o odvolanie proti uzneseniu, ktoré má charakter zabezpečenia dôkazného prostriedku. Navrhla, aby dovolací súd zrušil obe napádané uznesenia odvolacieho súdu, aj im predchádzajúce uznesenia súdu prvej inštancie s vrátením veci takémuto súdu na ďalšie konanie.

6. Navrhovateľka navrhla obe dovolania odmietnuť, považujúc ich za bezdôvodné, aj neprípustné.

7. Procesná opatrovníčka navrhla obom dovolaniam vyhovieť, stotožňujúc sa s nimi i s dovolacími dôvodmi v nich obsiahnutými.

8. Konanie o obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené Civilným mimosporovým poriadkom (zákonom č. 161/2015 Z.z., dnes už i v znení zákona č. 137/2019 Z.z. - ďalej len „C.m.p.“ alebo „Civilný mimosporový poriadok“). Podľa § 2 ods. 1 C.m.p. platí, že na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia C.s.p., ak tento zákon neustanovuje inak. Pretože Civilný mimosporový poriadok z hľadiska prípustnosti dovolania neustanovuje inak, najvyšší súd preskúmal splnenie procesných predpokladov dovolacieho konania podľa príslušných ustanovení C.s.p.

9. Ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že obe dovolania podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) účastníčka konania, v ktorej neprospech boli napádané rozhodnutia vydané (§ 424 C.s.p.), a to za splnenia podmienky jej zastúpenia i spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C.s.p.) dospel k záveru, že obe dovolania treba odmietnuť. Na odôvodnenie, prečo bol namieste taký postup (§ 451 ods. 3 veta prvá C.s.p.), uvádza nasledovné:

10. Najvyšší súd už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 opakovane (viď napríklad 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby aj právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom, vrátane dovolacieho konania (mutatis mutandis I. ÚS 4/2011).

11. Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového konania (vrátane dovolacieho konania), ktorú priniesol C.s.p., treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (k tomu porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

12. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

13. Nadalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [tu porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo veci sp.zn. II. ÚS 172/03].

14. Už spomínanej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

15. V zmysle § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú vymenované v jednotlivých písmenách (a/ až f/) tohto zákonného ustanovenia. Základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p., je, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 C.s.p., dovolací súd skúma prednostne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ C.s.p. pristupuje potom len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak je dovolaním napádané rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ C.s.p. irelevantné (právne bezvýznamné), či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

16. Pod pojmom „vec sama“ sa rozumie vec, ktorá je predmetom konania, pre ktorú sa spor (konanie) vedie. V konaní, v ktorom ide o rozhodnutie sporu o právo medzi stranami, ktoré stoja proti sebe v postavení žalobcu a žalovaného, sa za vec samu považuje nárok uplatnený žalobou, o ktorom má byť v príslušnom konaní vecne rozhodnuté. V mimosporových konaniach, medzi ktoré patria tiež konania v niektorých statusových veciach fyzických osôb a v ich rámci tiež konanie o obmedzení niekoho v spôsobilosti na právne úkony (tu por. názvy celej tretej hlavy C.m.p., jej druhého dielu a tiež § 231 písm. a/ zákona, o ktorom je reč), je potom vecou samou tá statusová vec, ktorá je ako predmet konania označená buď v návrhu alebo v uznesení o začatí konania bez návrhu (tu por. tiež Čl. V ods. 1 Základných princípov a § 23 C.m.p.). Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení. O konečné rozhodnutie súdu v zmysle ustanovenia § 420 C.s.p. potom ide v situácii, keď odvolací súd nemôže vo veci rozhodnúť meritórne, pretože sú tu také prekážky, pre ktoré nemohol odvolanie smerujúce proti konečnému rozhodnutiu súdu prvej inštancie prejednať, takže konanie tu končí procesným rozhodnutím bez vecného prejednanja odvolania (napr. odmietnutím odvolania alebo zastavením odvolacieho konania, v tejto súv. vid' rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 8 Cdo 45/2017 a 8 Cdo 71/2017).

17. Podľa § 207 ods. 1 C.s.p. ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky, a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206, súd na návrh nariadi

znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Ak súd ustanovil viacerých znalcov, môžu vypracovať spoločný posudok.

18. O nariadení znaleckého dokazovania súd rozhoduje uznesením, ktoré doručuje všetkým stranám (účastníkom) a proti ktorému nie je možné podať odvolanie (§ 357 C.s.p. a contrario).

19. Podľa § 237 ods. 1 C.s.p. súd je viazaný uznesením, len čo ho vyhlásil a ak nebolo vyhlásené, len čo ho vydal; podľa odseku 2 rovnakého paragrafu potom súd nie je viazaný uznesením, ktorým sa upravuje vedenie konania.

20. V zásade platí, že súd je viazaný uznesením od okamihu jeho vyhlásenia a ak nedošlo k vyhláseniu, okamihom jeho vydania. Uznesenia, ktorými sa upravuje vedenie konania, sú bez vplyvu na rozhodnutie vo veci samej a nemôžu privodiť vážnejšiu ujmu na právach strán (účastníkov). Týkajú sa spravidla takých otázok, ktoré v záujme hospodárneho vedenia konania vyžadujú rýchlejšie riešenie bez toho, že by odopretie možnosti opravného prostriedku mohlo byť komukoľvek na ujmu. Týmito uzneseniami súd nie je viazaný a môže ich zmeniť, prípadne vydať nové uznesenie, ktorým bude otázka vedenia konania upravená inak, pričom výslovné zrušenie skoršieho uznesenia nie je potrebné. Uzneseniami, ktorými sa upravuje vedenie konania, sú napríklad uznesenie o predĺžení lehoty (§ 118 ods. 2 C.s.p.), uznesenie o spojení vecí na spoločné konanie alebo o vylúčení veci na samostatné konanie (§ 147 ods. 4 C.s.p.), uznesenie o vyhlásení dokazovania za skončené (§ 182 C.s.p.), uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania a ustanovení znalca (§ 207 C.s.p.), uznesenie o odročení pojednávania a pod.

21. V predmetnej veci boli podané obe dovolania W. I. (osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná) proti uzneseniam odvolacieho súdu odmietajúcim jej odvolania. V oboch uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ C.s.p.

22. Prvé dovolanie smeruje proti uzneseniu, ktorým odvolací súd odmietol odvolanie nasmerované proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nevyhlásení súdneho znalca z podania znaleckého posudku vo veci. Namietajú sa ním predovšetkým, že odvolanie bolo odmietnuté, pretože smerovalo proti uzneseniu, proti ktorému zákon odvolanie nepripúšťa napriek tomu, že dovolateľka bola poučená o tom, že odvolanie je proti tomuto rozhodnutiu prípustné a týmto malo dôjsť k odňatiu jej možnosti konať pred súdom.

23. Pokiaľ ide o poučenie o opravnom prostriedku, ústavný súd sa už vo svojej rozhodovacej činnosti vyjadril, že pod právnymi účinkami rozhodnutí rozumieme platnosť (viazanosť súdu rozhodnutím po jeho vyhlásení, vyhotovení alebo doručení), právoplatnosť a (predbežnú) vykonateľnosť, ktoré nastávajú vždy, ak nedôjde k odloženiu týchto účinkov v dôsledku úkonov účastníkov konania. K právnym účinkom rozhodnutia preto nemožno radiť aj obsah rozhodnutia, ku ktorému patrí aj poučenie o možnosti použiť opravný prostriedok. Takéto poučenie nemá žiaden účinok, je iba plnením špeciálnej poučovacej povinnosti súdu (§ 5 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení - ďalej tiež len „O.s.p.“ a iné, v súčasnosti § 160 C.s.p. a iné), ktorej obsah sa môže meniť (a aj mení) v dôsledku zákonnej úpravy. To, že takéto poučenie nemá žiaden účinok, je potvrdené aj stabilnou praxou opravných súdov v občianskom súdnom konaní, podľa ktorej nesprávne poučenie o možnosti podať opravný prostriedok (napríklad ak sa v poučení súdneho rozhodnutia uvádza, že účastník môže podať odvolanie, hoci podľa O.s.p. odvolanie nie je prípustné) nezakladá žiadne účinky, najmä nevytvára procesné právo na podanie odvolania. Rozhoduje totiž len znenie zákona, a nie obsah poučenia (m. m. II. ÚS 264/04).

24. Zároveň dovolací súd uvádza, že takéto rozhodnutie nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí.

25. Aj v druhom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ C.s.p., napádajúc takto uznesenie odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd odmietol jej odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nariadení znaleckého dokazovania a ustanovení znalca. Ani takéto rozhodnutie ale nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania a ustanovení znalca je uznesením, ktorým sa upravuje vedenie konania (tu por.

3 Cdo 315/2015) a proti ktorému nie je prípustné odvolanie (§ 357 C.s.p.). Odvolací súd preto postupoval správne, keď odvolanie dovolateľky bez toho, aby ho vecne preskúmal, ako neprípustné odmietol.

26. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd uzatvára, že prípustnosť dovolania uvádzaná dovolateľkou z § 420 písm. f/ C.s.p. ani v jednom prípade nevyplýva.

27. So zreteľom na práve uvedené najvyšší súd preto obe procesne neprípustné dovolania dovolateľky podľa § 447 písm. c/ C.s.p. odmietol.

28. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.